

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾ وَ
 أُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ
 إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾ قُلِ اللَّهُ أَعْبُدُ
 مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾ فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ ۗ قُلْ
 إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَ أَهْلِيهِمْ يَوْمَ
 الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾ لَهُمْ مِنْ
 فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَ مِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ۗ ذَلِكَ يُحَوِّفُ
 اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ ۗ يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾ وَ الَّذِينَ اجْتَنَبُوا
 الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَ أَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى ۗ
 فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ
 أَحْسَنَهُ ۗ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَ أَولَئِكَ هُمْ أُولُوا
 الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾ أَفَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ ۗ أَفَأَنْتَ
 تُنقِذُ مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾ لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ
 غُرَفٌ مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 وَ عَدَّ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ
 السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ وَ يَنْبِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ
 زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهَيِّجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ
 حُطَامًا ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

بگو: «من مأمورم که خدا را - در حالی که آیینم را برای او خالص گردانیده‌ام -

بپرستم. ﴿۱۱﴾

و مأمورم که نخستین کسی باشم که فرمان خدا را گردن نهاده است.﴾ ﴿۱۲﴾

بگو: «من اگر به پروردگارم عصیان ورزم، از عذاب روز بزرگ (قیامت) می‌ترسم.﴾ ﴿۱۳﴾

بگو: «من تنها خدا را می‌پرستم، در حالی که دینم را برای او خالص می‌کنم.﴾ ﴿۱۴﴾

پس هر چه را غیر او می‌خواهید بپرستید؛ [ولی به آنها] بگو زیانکاران واقعی کسانی هستند که خود و بستگانشان را در روز قیامت به زیان انداخته‌اند [و موجب هلاکت

و شقاوت خود و آنها شده‌اند]، آگاه باشید که زیان آشکار همین است. ﴿۱۵﴾

برای آنان از بالای سرشان پوشش‌هایی از آتش، و در زیر بایشان نیز پوشش‌هایی از آتش است؛ این [کیفری] است که خداوند با آن، بندگان را بیم می‌دهد؛ ای بندگان

من! از نافرمانی من بپرهیزید! ﴿۱۶﴾

[اما] آنان که از پرستش طاغوت دوری گزیده و به سوی خدا باز گشته‌اند، بشارت

از آن آنهاست، پس بشارت ده به بندگان من ﴿۱۷﴾

همان‌هایی که به سخن‌ها گوش می‌دهند و بهترین آن را پیروی می‌کنند، آنان هستند

که خدا هدایتشان کرده و اینانند خردمندان ﴿۱۸﴾

آیا آن کس را که فرمان عذاب برای او قطعی شده است، می‌توانی از آتش نجات

دهی؟ ﴿۱۹﴾

ولی کسانی که تقوای الهی پیشه کردند، برای ایشان غرفه‌هایی است که بالای

آنها غرفه‌هایی [دیگر] بنا شده است [و] نهرها از زیر آن روان است. [این] وعده

خداست [و] خدا خلاف وعده نمی‌کند. ﴿۲۰﴾

آیا ندیده‌ای که خدا از آسمان، آبی فرستاد؛ پس آن را به چشمه‌هایی که در [دل]

زمین است راه داد، آنگاه به وسیله آن، کشتزاری را که رنگ‌های آن گوناگون

است بیرون می‌آورد، سپس آن کشتزار خشک می‌گردد، آنگاه آن را زرد می‌بینی،

سپس خاشاکش می‌گرداند. قطعاً در این [دگرگونی‌ها] برای صاحبان خرد عبرتی

است. ﴿۲۱﴾

درس چهارم

دکتر فرهاد پرویزی
کرج

فقط برای تو

آیه از آنجاییکه به مفهوم پروردگاری اشاره دارد بیانگر توحید در ربوبیت است

این آیه کاملترین تعبیر درباره زندگی به خاطر خدا را در خود جای داده است
همچنین آیه ناظر به توحید عملی و عبادی است

بارزترین پیام آیه اخلاص در بندگی است

بگو همانا نماز و عبادت‌هایم و زندگی و مرگم فقط برای خداست که پروردگار جهانیان است^ع.
در درس گذشته با سبک زندگی توحیدی و نیز آثار سوء شرک در زندگی آشنا شدیم. اکنون
شایسته است بدانیم چگونه می‌توان به سوی پرستش خالصانه این خدای بی‌همتا گام نهاد و یک
زندگی توحیدی را تجربه نمود و اندیشه و قلب و عمل را برای او قرار داد و آن‌گونه که خداوند
می‌پسندد، زندگی کرد.

۱- قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. (سورة انعام، آیه ۱۶۲).

پیام آیه
 اخلاص در بندگی
 یگانه موعظه پیامبر دعوت به قیام برای خدا اخلاص در ابعاد فردی و اجتماعی می باشد
 تقوموا اشاره به توحید عملی و عمل برای خدا یا همان اخلاص در بندگی دارد
 مثنی و فردی مسلمانان باید در تمام جهات زندگی خود را رعایت کنند. همچنین در زندگی فردی و هم در زندگی اجتماعی

تدبر در قرآن

خدا بی نیاز که جز کمال و سعادت بندگانش را نمی خواهد، در کلامی به پیامبر می فرماید:

قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَادَىٰ...

(به بندگانم) بگو شما را فقط یک موعظه می کنم، [و آن] اینکه به صورت گروهی و فردی برای

خدا قیام کنید... مطابق آیه بعد اجتماعی توحید عملی بر بعد فردی آن مقدم است

در آیاتی دیگر می فرماید: پیام آیه ضرورت وفای به عهد فطری انسان با خدا که همان بندگی خداوند و دوری از شیطان است

أَلَمْ أَعْهَدَ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ * وَآنِ

عَبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
 نفی شرک عبادی
 همان عبادت و بندگی یا اخلاص در بندگی
 علت نهی از تبعیت شیطان

ای فرزندان آدم، آیا از شما پیمان نگرفته بودم که شیطان را نپرستید که او دشمن آشکار

شماست؟ * و اینکه مرا بپرستید [که] این راه مستقیم است؟ آیه به دوراهی بندگی خداوند و بندگی شیطان نیز اشاره دارد
 توحید عملی مرتبط با اخلاص در بندگی
 که اهمیت نقش اختیار در انسان را بیان می کند

با تفکر در این آیات توضیح دهید که:

۱- مقصود از قیام گروهی و قیام فردی چیست؟ برای هر کدام نمونه هایی ذکر کنید.

۲- آیا میان عبارت «أَنِ اعْبُدُونِي» و «أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ» رابطه ای می بینید؟ توضیح دهید. ^{بله یکی از مصادیق بندگی و پرستش خداقیام و به پا خاستن برای خداست}

۱. هدف از خلقت انسان چیست؟

قبلاً آموختیم که هدف خلقت انسان تقرب به خداست^۱ و این تقرب بدون تلاش خود انسان به دست

نمی آید. انسان، همواره بر سر دوراهی بندگی خداوند و بندگی هوای نفس و شیطان قرار دارد و

زندگی، صحنه انتخاب یکی از این دو راه است. آن کس که راه توحید را برمی گزیند و در پی آن

اندیشه و دل و عمل خویش را برای رضای حضرت دوست قرار می دهد، خطراتی او را تهدید می کند

و احتمال انحراف از توحید برای او هست. در روایتی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است که راهیابی

شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان تر است.^۲

پس باید ببینیم چگونه از حریم دل پاسبانی کنیم^۳ تا آفت شرک به آن راه نیابد و عمل ما خالص برای

خداوند انجام شود.^۴

^۲ چرا انسان باید از حریم اندیشه و دل پاسبانی کند؟

این بیت شعر اشاره به مراقبت دائمی برای ثبات قدم در مسیر بندگی دارد

پاسبان حرم دل شده ام شب همه شب تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم^۴

حفظ اخلاص در قلب

اشاره به حسن فاعلی و فعلی دارد

۱- سوره سبأ، آیه ۴۶.

۲- سوره یس، آیات ۶۰ و ۶۱.

۳- الدر المنثور، سیوطی، ج ۲، ص ۳۱.

۴- غزلیات، حافظ، غزل شماره ۳۲۴.

جواب سوال ۱ تدبر

منظور این است که انسان ها به صورت فردی یا گروهی برای اجرای دستورات خداوند به پا خیزد و اقدام کنند

نمونه قیام های فردی: اقامه نماز - مطالعه کتاب های دینی - امر به معروف و نهی از منکر
 نمونه های قیام های گروهی: نماز جماعت تشکیل حکومت اسلامی - جهاد - تشکیل گروه های جهادی

اخلاص در بندگی

(**اخلاص به معنی خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است.**^۳ این کلمه در کاربرد دینی بدین معناست که شخص عملش را فقط برای رضای خداوند و همان گونه که او دستور داده است، انجام دهد.)^۴ در اسلام، اخلاص شرط قبولی تمامی اعمالی است که فرد به درگاه خداوند عرضه می‌دارد.^۵

(**اخلاص مانند دوست داشتن، سخاوت و شجاعت درجات و مراتبی دارد.** همان گونه که در ارزش گذاری طلا، عیار یا درصد خلوص آن اهمیت دارد، اعمال انسان نیز هرچه با اخلاص بالاتری همراه باشد، ارزش بیشتری دارد. مهم این است که انسان تلاش کند تا عمل خود را روز به روز برای خداوند خالص تر گرداند؛ بر همین اساس پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید:

آیا اخلاص درجات و مراتبی دارد؟ توضیح دهید!

«مؤمنان، با توجه به مراتب اخلاصشان، بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.»^۱

مطلوب

علت

سوال ۶

توجه کنیم که هر عملی از دو جزء تشکیل شده است؛ **اول**: نیت که به آن هدف یا قصد نیز می‌گوییم.

دوم: شکل و ظاهر عمل ۶.

قصد و نیت به منزله روح عمل است و شکل عمل نیز در حکم بدن و کالبد آن روح می‌باشد. بنابراین:

عمل بدون نیت، کالبد بی جانی بیش نیست. به همین جهت رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید:

نیت همان حسن فاعلی و مربوط به اخلاص در قلب است بنابراین شرط اول هر عملی نیت یعنی حسن فاعلی است هر دو حدیث با هم ارتباط معنایی دارند

نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ^۲ نیت مؤمن از عمل او برتر است.

و نیز به خاطر همین جایگاه مهم و ارزشمند نیت است که ایشان فرمود:

حدیث بیانگر برتری نیت بر عمل است

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ^۳ همانا اعمال انسان وابسته به نیت‌های اوست.

این حدیث به جایگاه مهم و ارزشمند نیت و قصد قلبی یعنی حسن فاعلی اشاره دارد بنابراین شرط پذیرفته شدن اعمال به درگاه الهی، نیت‌های خوب است

حدیث بیانگر جایگاه نیت است

تفکر در حدیث

امیرالمؤمنین علی عَلِيٌّ می‌فرماید:

فَاعِلُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِنْهُ؛ وَ فَاعِلُ الشَّرِّ شَرٌّ مِنْهُ.^۴ مطابق اشاره حدیث تا نیت و قصد قلبی انسان از یک کار خدایی نشود آن عمل خدایی نمی‌گردد

حدیث بیانگر اهمیت نیت انسان‌هاست

انجام دهنده کار نیک، از آن کار بهتر است و انجام دهنده کار شر، از آن شر بدتر است.

در این سخن حکیمانه تفکر کنید و رابطه آن را با اخلاص توضیح دهید.

- ۱- «بالاخلاص تتفاضل مراتب المؤمنين» میزان الحکمه، محمدی ری شهری، ج ۱، ص ۷۵۴ انسانی که در اندیشه خود، خیر را می‌پرواند و آن را در قلب خود ساکن می‌کند و دل را به نیت الهی مزمین می‌گرداند، اعمال خیر او از آن نیت نشأت می‌گیرد و در مورد انسان شریور نیز، نیت مؤثر تر است
- ۲- اصول کافی، کلینی، ج ۲، ص ۸۴.
- ۳- بحار الانوار، مجلسی، ج ۶۷، ص ۲۱۱.
- ۴- نهج البلاغه، حکمت ۳۲.

۷. هر عملی دارای چند حسن می باشد؟ ۹. حسن فعلی به چه معناست؟

۸. حسن فاعلی به چه معناست؟

انسان مؤمن، علاوه بر اینکه می کوشد نیت خود را خالص کند و عمل را به خاطر خدا انجام دهد؛

تلاش می کند عمل را به همان صورت که خداوند دستور داده است، انجام دهد؛ یعنی عمل را از جهت کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه همان طوری انجام دهد که خداوند می خواهد؛ مثلاً اگر خداوند امر فرموده که نماز صبح در دو رکعت و با یک رکوع و دو سجده در هر رکعت و قبل از طلوع آفتاب انجام شود، انسان مؤمن نیز تلاش می کند نماز خود را به همین صورت انجام دهد تا صحیح و درست انجام داده باشد.

۷ (پس در هر عملی باید دو «حُسن» موجود باشد: حُسن فاعلی و حُسن فعلی). حُسن فاعلی بدین معناست که انجام دهنده کار، دارای نیت الهی باشد. حُسن فعلی نیز بدین معناست که کار به درستی و به همان صورت که خداوند فرمان داده است انجام شود.

مثال برای حسن فاعلی و فعلی

تطبیق

- با توجه به تعریف بالا از حُسن فاعلی و حُسن فعلی، موارد زیر را بررسی کنید:
- ۱- آیا ممکن است عملی دارای حُسن فعلی باشد اما حُسن فاعلی نداشته باشد؟ و یا برعکس، حُسن فعلی نداشته باشد ولی دارای حُسن فاعلی باشد؟ مثال بزنید.
 - ۲- اگر فردی تنها برای لاغر شدن و یا سلامت جسم روزه بگیرد روزه اش درست است؟
 - ۳- اگر کسی به نیت شرکت در نماز جماعت مسجد از منزل بیرون بیاید و به دلیل مانعی نتواند به مسجد برسد، آیا نزد خدا پاداش دارد؟ به چه دلیل؟ در این کار کدام یک از اقسام حُسن وجود دارد؟

بررسی

- با توجه به اینکه ریا در مقابل اخلاص قرار می گیرد، بررسی کنید که هر یک از موارد زیر مصداق ریا قرار می گیرد یا مصداق اخلاص؟
- ۱- حضور در نماز جماعت
 - ۲- کمک به افراد نیازمند در حضور دیگران

۱۰. راه های تقویت اخلاص را نام ببرید؟

برای تقویت اخلاص در وجود خود راه هایی وجود دارد که چند مورد از آن را در اینجا می آوریم:

۱- افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند^{الف}؛ پیوند محکمی میان معرفت به خداوند و ایمان را به عنوان یکی از راه های تقویت اخلاص توضیح دهید

این شعر با ایه : الله نور السماوات والارض

و حدیث: ما رایت شیئا

و ابیات دلی کز معرفت نور و صفا دید

و ابیات به صحرا بنگرم صحرا تو بینم

و حدیث التکر فی الله و فی قدرته و همه ی آیاتی که به فکر اشاره دارند ارتباط معنایی دارد

این موارد برای شعر مهر رخسار تو می تابد ز ذرات جهان نیز صادق است

به او وجود دارد. همچنین ارتباط دقیقی میان ایمان به خدا و اخلاص برقرار است. بنابراین، هر قدر که معرفت ما به خداوند بیشتر شود به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد! پس خوب است ساعاتی را صرف تفکر در آیات و نشانه‌های الهی کنیم تا بیشتر دریابیم که:

تشویق به تفکر در آیات و نشانه‌های الهی و مذمت عدم تفکر در آن از این شعر برداشت می‌شود

این ابیات ناظر بر افزایش معرفت نسبت به خداوند از راه های تقویت اخلاص است

دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار هر که فکر نکند نقش بود بر دیوار است

آفرینش همه تنبیه خداوند دل است این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود

۱۱) البته اگر کسی گرفتار غفلت شد و چشم اندیشه را به روی جهان بست، آیات الهی را نخواهد یافت و دل به مهر او نخواهد داد. ۱۲) مهر رخسار تو می تابد ز ذرات جهان هر دو عالم پُر ز نور و دیده نابینا، چه سود^۲

مطابق اشاره شعر جهان شناسی، مقدمه پی بردن به خداشناسی است، به شرطی که انسان غفلت را کنار زند تا به شهود خداوند در هستی برسد

توجه به یک نکته مهم

عمل بر اساس معرفت و آگاهی بسیار ارزشمندتر و مقدس تر از عملی است که در آن معرفتی نیست و یا با معرفت اندکی صورت می‌گیرد. نمازی که با معرفت انجام بگیرد، نزد خداوند بسیار ارزشمندتر از نمازی است که به جا آورنده آن نمی‌داند چه می‌گوید و برای چه می‌گوید. حتی گاه پیش می‌آید که انسان‌های نادان به تصور اینکه کار خیر می‌کنند، مرتکب گناهان بزرگ می‌شوند.

بیشتر بدانیم

در سال‌های اخیر، وقتی نهضت بیداری اسلامی در کشورهای مسلمان خاورمیانه و شمال آفریقا آغاز شد و مسلمانان برای آزادی از حکومت‌های مستبد و تابع غرب قیام کردند، سازمان‌های مخفی در آمریکا و اروپا و برخی حاکمان کشورهای اسلامی، یک جریان افراطی و انحرافی را که افکاری بسیار مخرب داشتند وارد قیام مسلمانان کردند. آنان نیز توانستند بسیاری از جوانانی را که فقط تعصب دینی داشتند اما از معرفت صحیح دینی بی‌بهره بودند، به سوی خود جذب کنند و با استفاده از این نیروهای با انگیزه، اما ناآگاه، جهت مبارزه را تغییر دهند و به جای مبارزه با دشمنان به کشتن مسلمانان در جهان اسلام بپردازند؛ در نتیجه، بسیاری از سرزمین‌های اسلامی در این جنگ‌ها و کشمکش‌ها به ویرانه تبدیل شد. رسانه‌های کشورهای استعماری هم از این فرصت استفاده کردند و خشونت‌های آنان را به نام اسلام در دنیا پخش نمودند، به طوری که تا امروزه بسیاری از مردم جهان وقتی نام اسلام را می‌شنوند آن را با سر بریدن، ویران کردن و جاهلیت مساوی می‌پندارند.

۱- سعدی، مواظظ، قصیده شماره ۲۵.

۲- گلشن راز، شیخ محمود شبستری.

را به عنوان یکی از راه های تقویت اخلاص توضیح دهید

۲- راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او^{۱۰} نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند و یاری

جستن از او برای رسیدن به اخلاص، غفلت از خداوند را کم می کند، محبت او را در قلب تقویت می سازد

و انسان را از کمک های الهی بهره مند می نماید^{۱۲} را به عنوان یکی از راه های تقویت اخلاص توضیح دهید

۳- دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات^{۱۳}: گناه، ریشه درخت اخلاص و بندگی را

می سوزاند و آن را به تدریج از بین می برد، به همین جهت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرماید:

«تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است.»^{۱۱} این حدیث رابطه اخلاص با ترک گناه را بیان می کند

از طرف دیگر، توجه به واجبات، درخت اخلاص را آبیاری می کند و رشد می دهد. در میان اعمال واجب،

روزه تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد. امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرماید:

«خداوند بدان جهت روزه را واجب کرد تا اخلاص مردم را بیازماید.»^{۱۳} مطابق حدیث روزه باعث تقویت اخلاص می شود

این حدیث با ایه شریفه کتب علیکم الصیام... لعلکم تتقون ارتباط معنایی دارد. کتاب دینی دهم

روزه آزمایش و امتحان خاص الهی برای سنجش اخلاص مؤمنان است و از این جهت از مصادیق سنت امتحان و ابتلاء می باشد ترکیبی با درس ۶

۰۱۴ میوه های درخت اخلاص را نام ببرید؟ را به عنوان یکی از میوه های درخت اخلاص توضیح دهید

۱- دستیابی به درجاتی از حکمت^{۱۴}: حکمت، به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست

که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می دهد و مانع لغزش ها و تباهی ها می شود (انسان حکیم، چگونه انسانی است؟

به درجاتی از بصیرت و روشن بینی می رسد که می تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل

تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود^۳، خداوند در قرآن کریم، علاوه بر آنکه لقمان را به داشتن حکمت،

توصیف کرده، سفارش های ارزنده و حکیمانه ای از ایشان نقل کرده است.^۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید:

«هرکس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، چشمه های حکمت از قلبش بر

زبانش جاری خواهد شد.»^۵ را به عنوان یکی از میوه های درخت اخلاص توضیح دهید

۲- نفوذناپذیری در برابر وسوسه های شیطان^{۱۴}: اگر انسان در اخلاص پیش رود، به مرحله ای

می رسد که دیگر فریب وسوسه های شیطان را نمی خورد چراکه شیطان، خود اقرار کرده است که

توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد^۶.

این حدیث ناظر بر دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات از راه های تقویت اخلاص است

حکمت به چه معناست و آثار دستیابی به آن بر زندگی چیست؟

این حدیث ناظر به دستیابی به درجاتی از حکمت از میوه های درخت اخلاص است

۱- «تَمَامُ الْإِخْلَاصِ تَجَنُّبُ الْمَعَاصِي» کزالفوائد، محمدبن علی کراجکی، ج ۱، ص ۲۷۹.

۲- نهج البلاغه، حکمت ۲۵۲.

۳- امیرالمؤمنین علی علیه السلام: عِنْدَ تَحَقُّقِ الْإِخْلَاصِ تَسْتَبِيرُ الْبَصَائِرِ؛ به هنگام تحقق اخلاص، چشم بصیرت انسان، روشنی می گیرد.

غُرُوحُ الْحِكْمِ، آمدی، حدیث ۶۲۱۱.

۴- سوره لقمان، آیه ۱۲.

۵- بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۲۴۳.

۶- سوره حجر، آیه ۴۰ و سوره ص، آیه ۸۳.

این بیت به نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه های شیطان از میوه های درخت اخلاص اشاره دارد
 همچنین از شعر برداشت می شود که دام های شیطان بر انسان مخلص تاثیری نمی گذارد و شیطان را از وسوسه انسان مایوس می کند
 این بیت با آیات سوره مبارکه یوسف (ع) که ایشان را در رسیدن به مقام مخلصین می ستاید مرتبط است

برو این دام بر مرغی دگر نه
 که عنقا را بلند است آشیانه^۱

بررسی

یکی از اوصافی که خداوند در قرآن برای حضرت یوسف علیه السلام ذکر کرده، داشتن اخلاص و رسیدن به مقام مخلصین است.^۲

با بررسی آیات ۳۲ و ۳۳ سوره یوسف بگویید شیطان چه دامی برای حضرت یوسف علیه السلام گسترده بود و او چگونه توانست از این دام نجات یابد؟

شیطان امروزه نیز، از همان نوع دامی که برای کشاندن حضرت یوسف علیه السلام به گناه و فساد گسترده بود، به صورت های گوناگون برای انسان ها پهن کرده است تا هوس زودگذر آنها را تحریک کند و به گناه بکشاند و آنان را از بهشت جاویدان محروم سازد.^{۱۶} فیلم ها، وبگاه ها، شبکه های ماهواره ای گمراه کننده، شبکه های مجازی ناسالم و گروه ها و دسته های منحرف اجتماعی از جمله این دام هاست که مقاومت در برابر آنها نیازمند روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانه فرمان های اوست. کسی که در چنین دام هایی گرفتار شود، هم زندگی پاک و با نشاط دنیا را از دست خواهد داد و هم حیات سرشار از شادکامی آخرت را.^{۱۶} **راه عنوان یکی از میوه های درخت اخلاص توضیح دهید**
^{۱۷} **۳- دریافت پاداش های و صف نشدنی**: بندگی خالصانه خداوند پاداش هایی دارد که چه بسا در ذهن ما ننگند و از تصور و تخیل ما فراتر رود.

از جمله این پاداش های وصف نشدنی، دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه کسی است که بنا به تعبیر امیرمؤمنان، «نهایت آرزوی عارفان، دوست دل های صادقان، ولی مؤمنان و معبود عالمیان است.»^۳ کافی است به زندگی زیبای رسول خدا صلی الله علیه و آله، امیرالمؤمنین علی علیه السلام، فاطمه زهرا علیها السلام و دیگر پیشوایان خود نظر بیفکنیم و ببینیم که چگونه از راه بندگی خالصانه خدا، این همه خوبی و زیبایی و آن مقام قرب و نزدیکی به محبوب را به دست آورده اند.^{۱۷}

۱۶. مقاومت در برابر دام های شیطان نیازمند چیست؟ و گرفتاری در دام های گوناگون شیطان چه عواقبی به دنبال دارد؟

دکتر فرهاد پرویزی
 کرج

۱- غزلیات، حافظ، غزل شماره ۴۲۸.

۲- سوره یوسف، آیه ۲۴.

۳- دعای کمیل.